

Áramlások a térgazdaságban
A MAGYAR REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TÁRSASÁG XVI.
VÁNDORGYŰLÉSE

Kecskemét, 2018. október 18–19.

Növekedés és elnéptelenedés: Kis- és középvárosok fejlődésének területi különbségei Európában, különös tekintettel Közép- és Délkelet-Európa határtérségeire

Hardi Tamás
tudományos főmunkatárs
MTA KRTK RKI NYUTO

Csizmadia Zoltán
egyetemi docens
Széchenyi István Egyetem
Apáczai Csere János Kar

*A Győri Járműipari Körzet, mint a
térségi fejlesztés új iránya és eszköze*
TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0010

Változás és folytonosság a magyar
térképzetekben: nemzet, területiség, fejlesztés és
határpolitika
NKFIH OTKA ID: K114468

Az előadás témái

1. Bevezető - A városállomány fejlődése a térben és időben
2. Demográfiai folyamatok Európában
3. A városállomány fejlődésének területi sajátosságai
4. Következtetések

TUDOMÁNYOS
GYŰJTEMÉNY

1

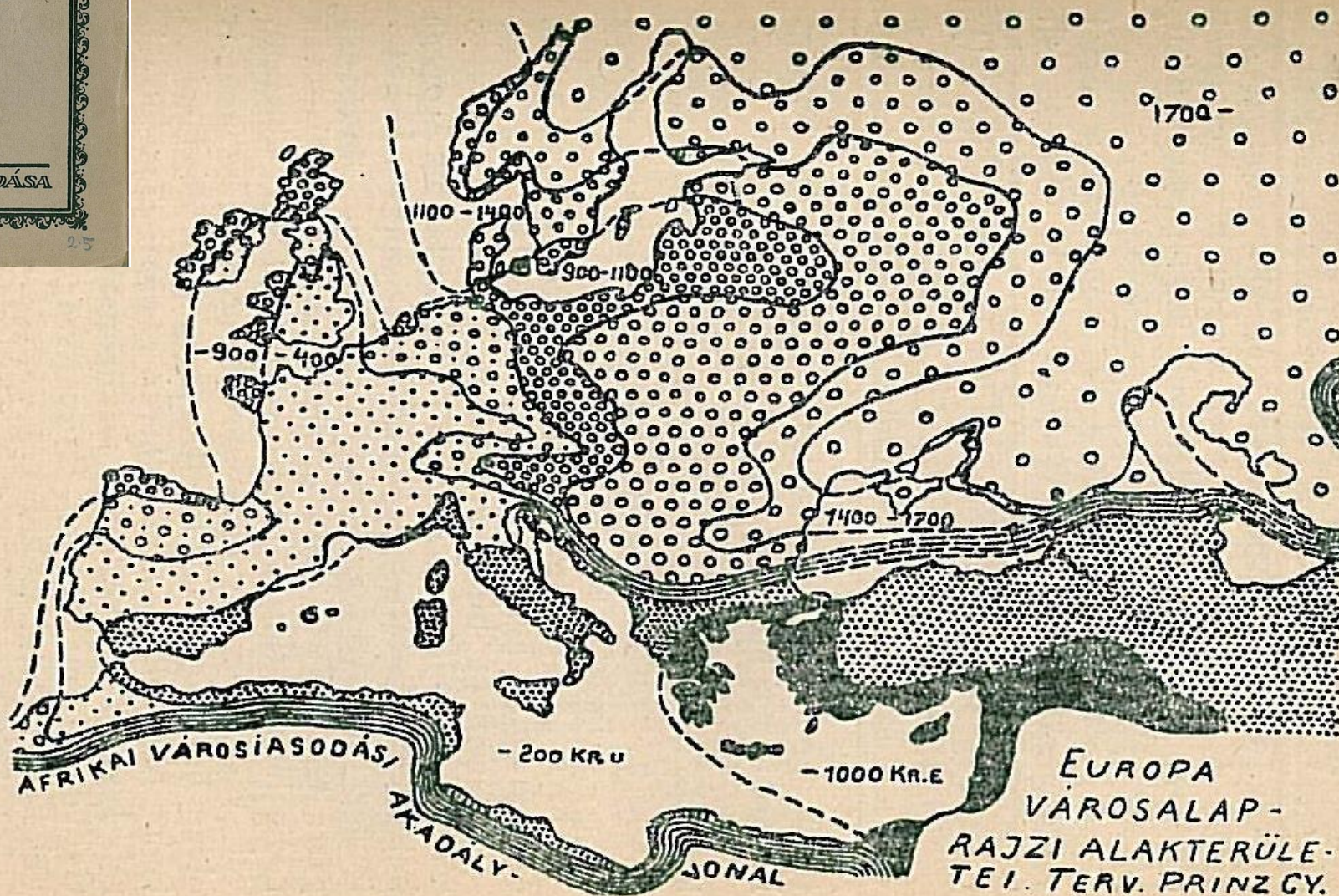
PRINZ GYULA

EURÓPA
VÁROSAI

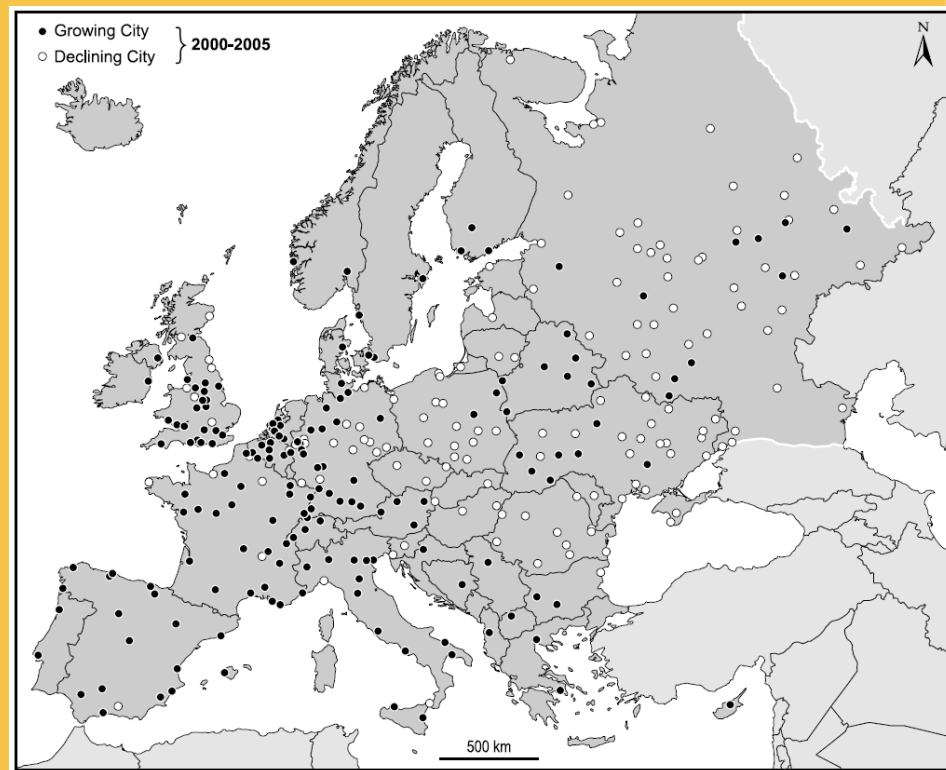
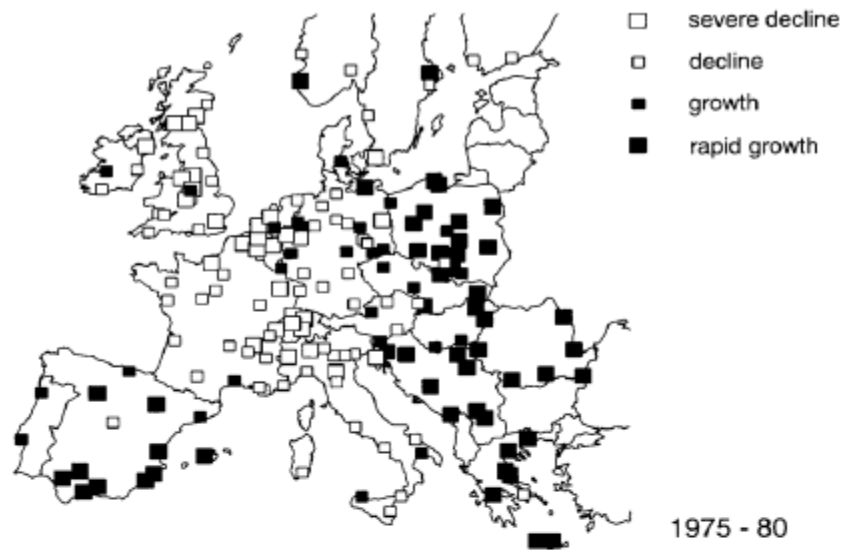
DANUBIA KIADÁSA

Prinz Gy.: Európa városi övezetei

Területi különbségek a lakosságszám változásban három időszakban

Forrás:
Wegener-Kunzmann 1996
Turok-Mykhnenko 2007

2. Demográfiai változások Európában

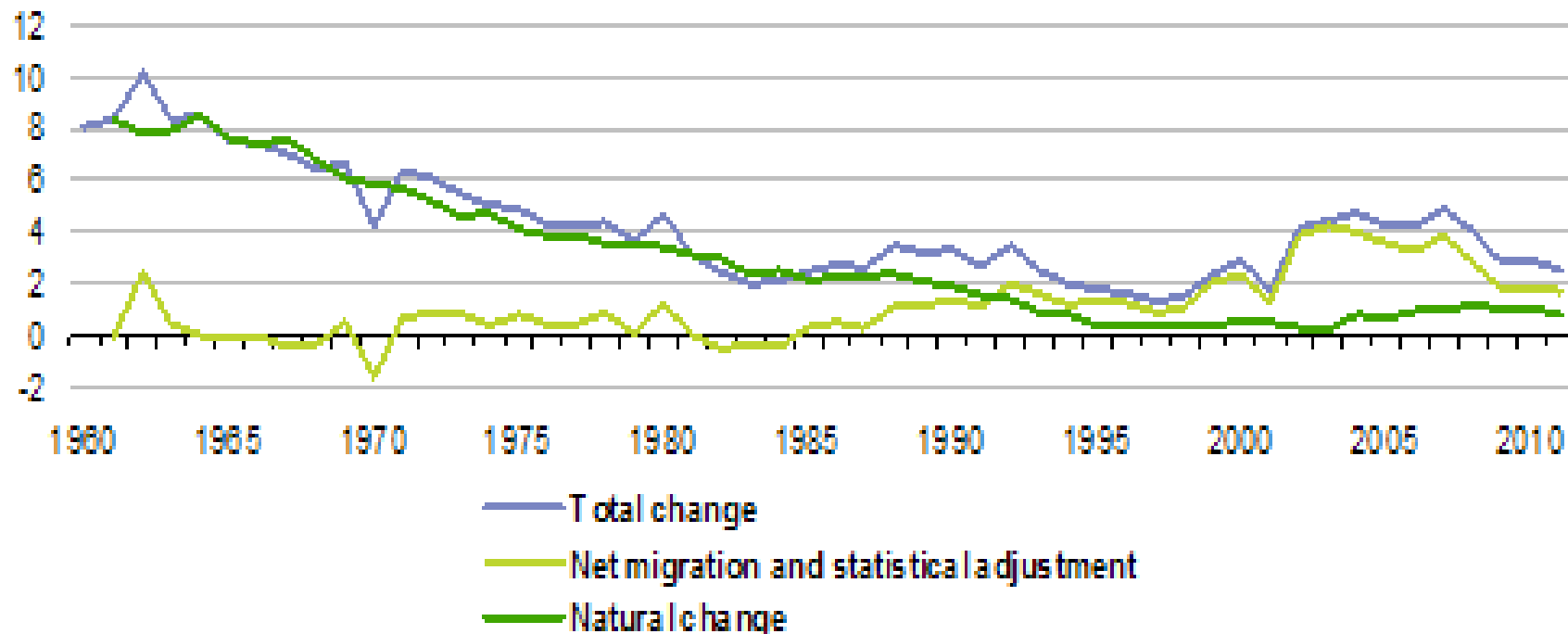

Néhány demográfiai mutató változása Nyugat-Európában

	1960-as évek közepe	1990-es évek közepe	2020-as évek közepére várható
Várható életkor (év)	69,8	72,6	77,5
Csecsemőhalandósági ráta (1000 élveszületésre)	37	13	8
65 év felettiek aránya (%)	9,4	12,6	20,2
Életkor medián	30,9	36,0	44,0
1 fős háztartások aránya (EU15 országaira) (%)	13	26	?
Egyszülős családok aránya (EU15 országaira) (%)	7	16	?
Nem saját állampolgár népesség aránya (Nagy-Britannia) (%)	1,5	6,0	?

Forrás: Champion 2001, 660.

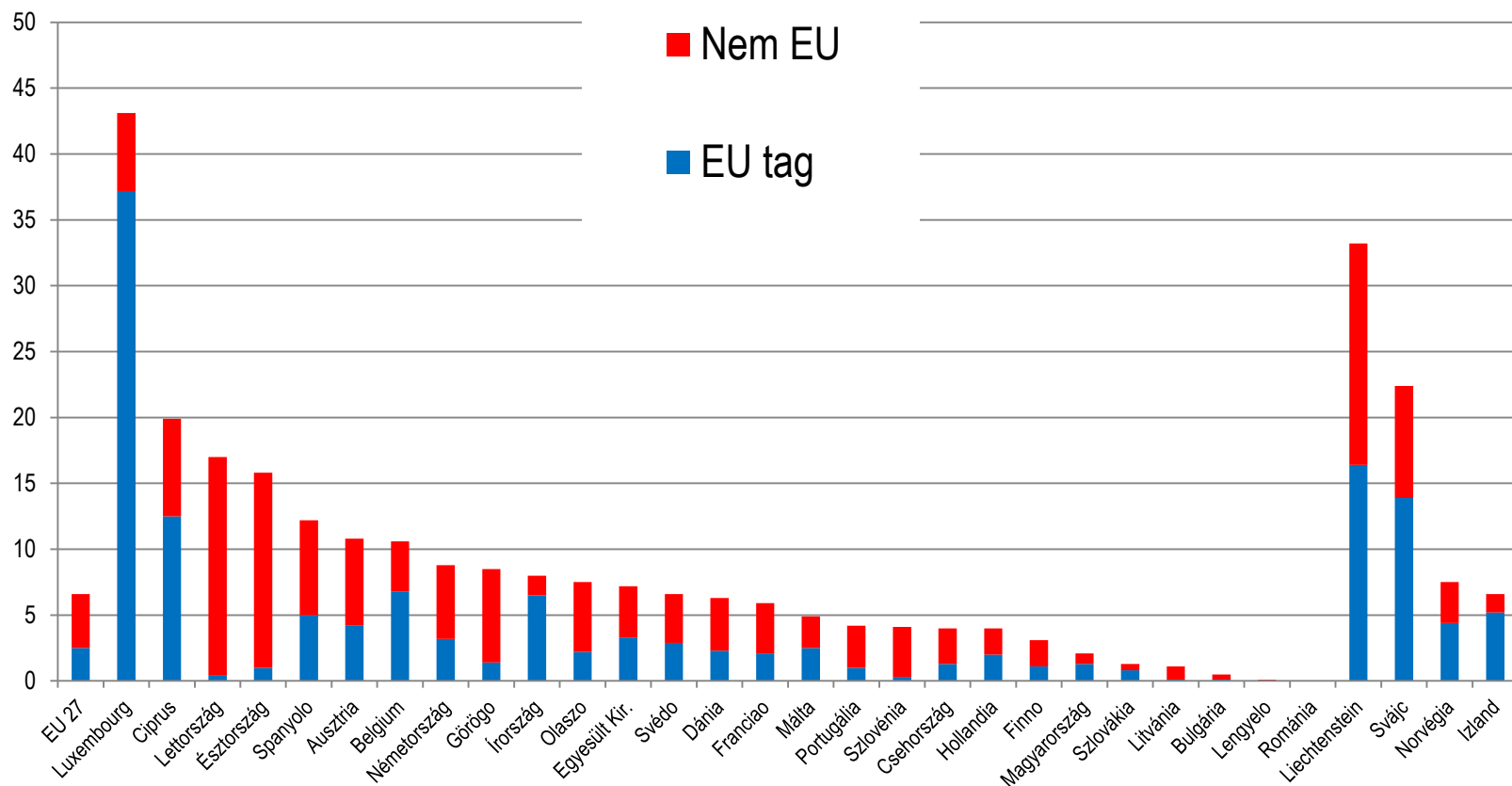
A népességszám változás és összetevői (éves ráták) EU27 1960-2011 (1000 lakosra)

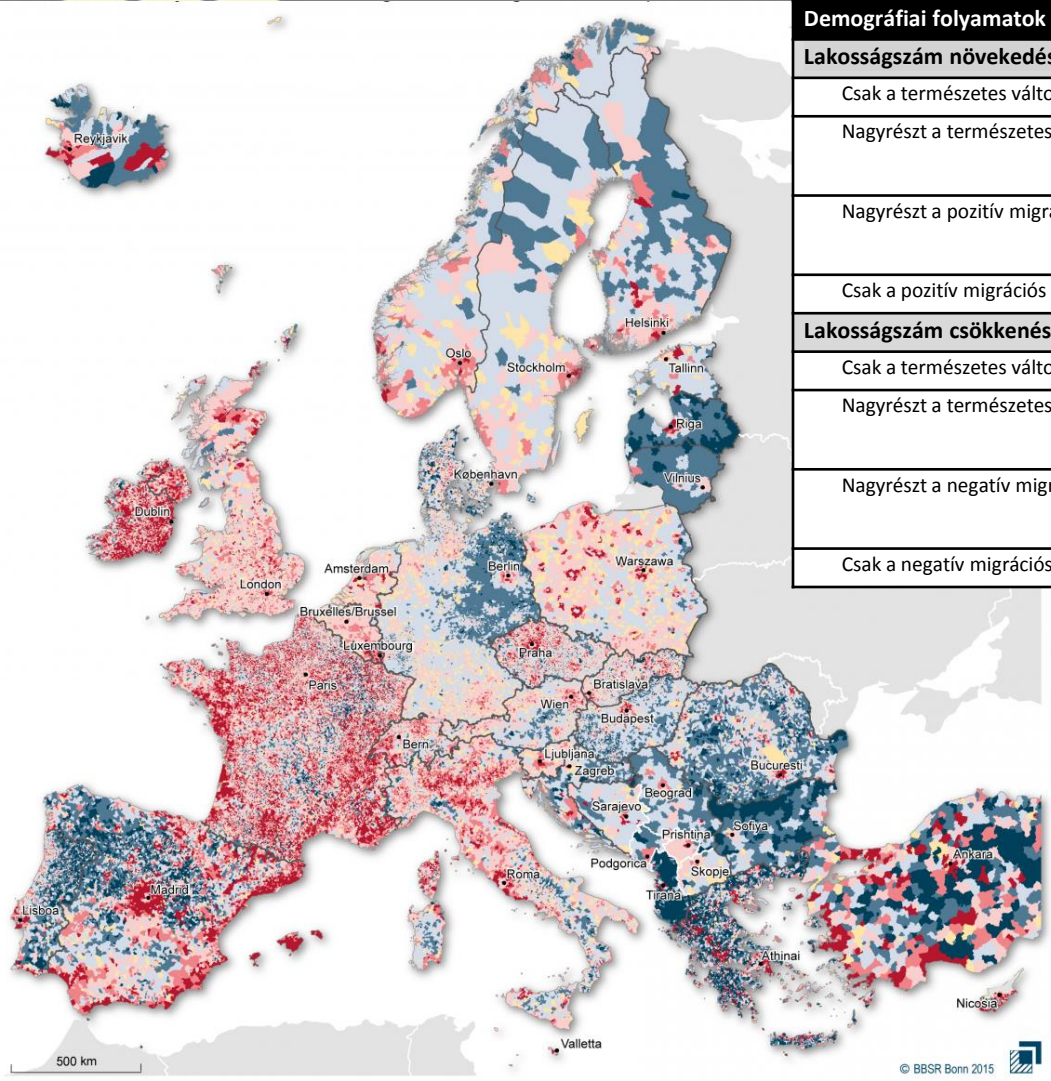
(1) Excluding French overseas departments up to and including 1997; net migration and natural change, not available for 1960; 2009-2011, provisional; breaks in series, 1998 and 2010-2011.

Source: Eurostat (online data code: demo_gind)

Az idegen állampolgárok részese dése az egyes államok népességéből EU állampolgárság szerint (2011)

Forrás: EUSTAT alapján saját szerkesztés.

Demográfiai folyamatok	Országok
Lakosságszám növekedés, köszönhetően	
Csak a természetes változásnak	Írország, Spanyolo., Málta, Lengyelo., Izland, FYROM
Nagyrészt a természetes változásnak	Belgium, Franciaország, Hollandia, Szlovénia, Szlovákia, Egyesült Királyság, Törökország
Nagyrészt a pozitív migrációs egyenlegnek	Cseho., Dánia, Ciprus, Luxemburg, Ausztria, Finnország, Svédország, Lichtenstein, Norvégia, Svájc
Csak a pozitív migrációs egyenlegnek	Németország, Olaszország
Lakosságszám csökkenés, köszönhetően	
Csak a természetes változásnak	Észtország, Magyarország
Nagyrészt a természetes változásnak	Bulgária, Románia, Horvátország, Szerbia*, Montenegró*, Belorusszia*, Oroszország*, Ukrajna*
Nagyrészt a negatív migrációs egyenlegnek	Görögország, Lettország, Litvánia, Portugália, Bosznia-Hercegovina*, Moldova*
Csak a negatív migrációs egyenlegnek	Albánia*

A lakosságszám változás 2001-2011 között
(piros fokozatok 1%; 1-2%, 2%<, kék ugyanez mínusz előjellel)
és a háttérben álló demográfiai folyamatok az egyes országokban

Forrás: EUROSTAT saját kiegészítésekkel

<https://www.citymetric.com/horizons/map-shows-how-europes-population-changed-and-shifted-first-decade-21st-century-1144>

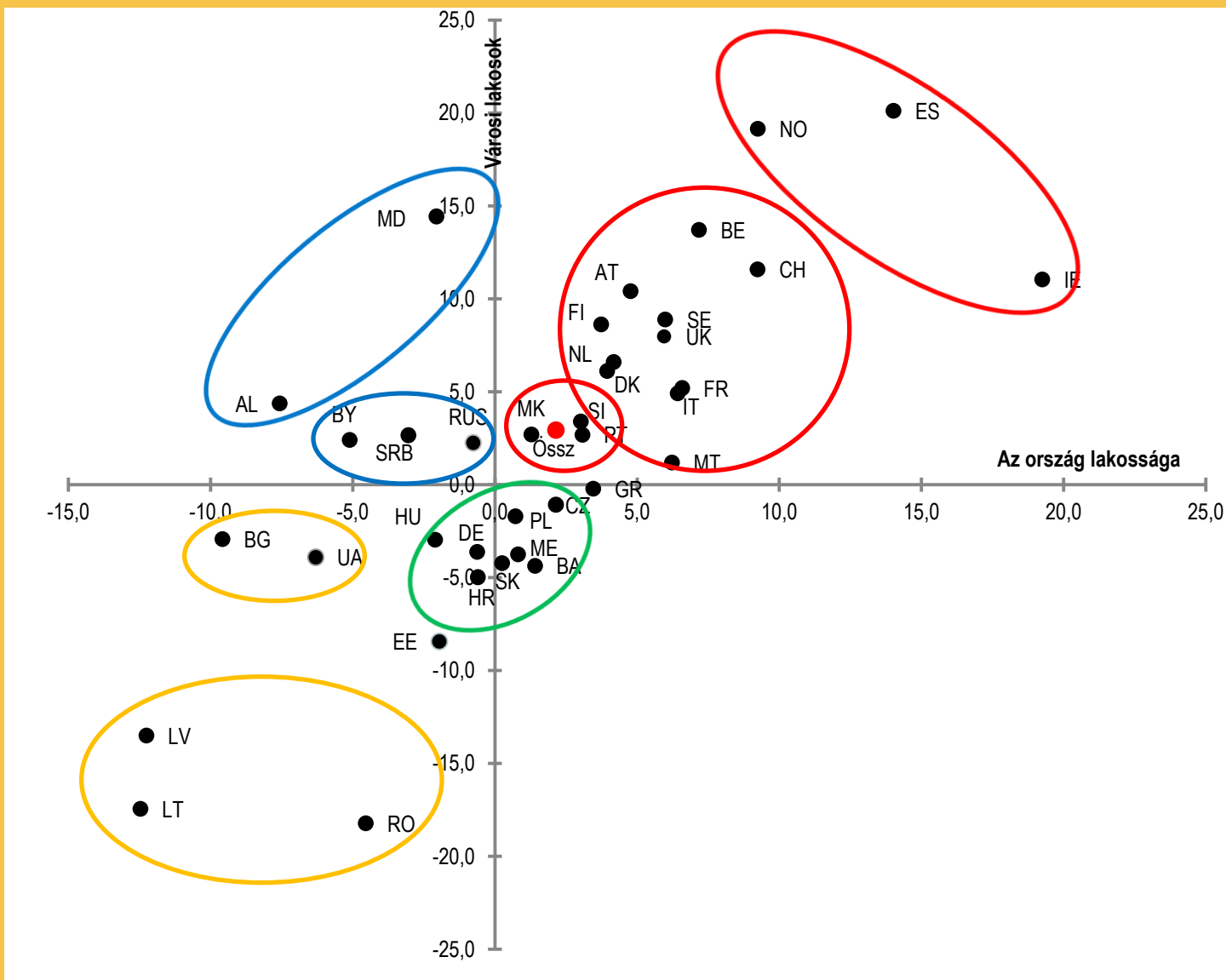

3. A városállomány fejlődésének területi különbségei

Az európai országok lakosságának és a városi lakosok számának változása 2001 és 2011 között (%)

Forrás: EUROSTAT, nemzeti statisztikai hivatalok adatai alapján saját szerkesztés.

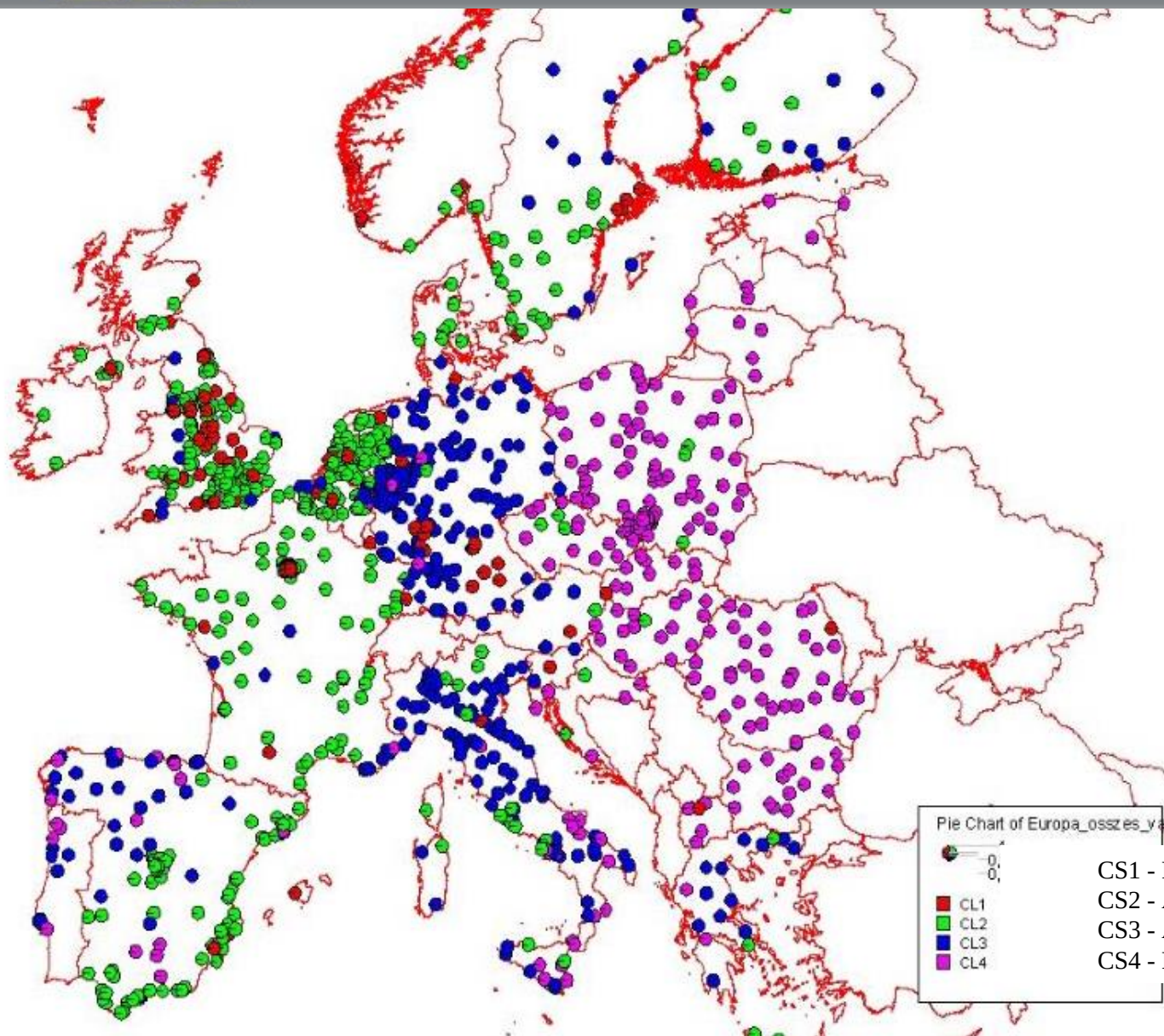

A vizsgált változók átlagértékei (medián) négy városcsoport vonatkozásában

Változó neve	50-500e fős városok	100-150e fős városok	Hazai városok	Győr
	N=1181	N=200	N=18	N=1
Város népessége	81 014	120 738	77 067	131 267
Népesség változása 10 év alatt	2,2%	2,7%	-1,2%	1,4%
NUTS 3 térség átlagos népessége	530 900	523 600	405 400	450 900
Népsűrűség /km2	266	241	87,5	107,0
Természetes népesség változás – 1000 főre	0,7	1,2	-4,7	-3,2
Nettó migráció – 1000 főre	1,2	1,1	-0,5	7,4
Fiatalkorú függőségi ráta (0-14 / 15-64)	23,6%	23,7%	20,7%	20,7%
Időskorú függőségi ráta (65-x / 15-64)	26,9%	26,5%	24,6%	22,8%
Egy főre jutó PPS GDP aránya az EU27 átlagában	96,6%	101,3%	46,4%	69,4%
Egy főre jutó GDP	24 700	26 500	7 100	11 500
Egy főre jutó GDP változása 2000 és 2007-2010 között	131,7%	128,9%	180,9%	176,9%

A városok fejlettségi csoportjainak területi megoszlása

Forrás:
www.citypopulation.de;
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
készítette Hardi Tamás és
Csizmadia Zoltán, 2013

- CS1 - Fejlett, növekvő, sűrű
- CS2 - Átlagos, növekvő, fiatalos
- CS3 - Átlagos, stagnáló, előregedő
- CS4 - Fejletlen, csökkenő, ritka

A fejlettségi csoportok területi megoszlása

zete

	Városcsoportok - 8 változó alapján - 4 csoport				Összes
	<i>Fejlett, növekvő, sűrű</i>	<i>Átlagos, növekvő, fiatalos</i>	<i>Átlagos, stagnáló, előregedő</i>	<i>Fejletlen, csökkenő, ritka</i>	
Nyugat-Európa	69,2%	59,7%	7,8%	0,4%	32,7%
Észak-Európa	8,3%	10,1%	6,0%		6,5%
Dél-Európa	3,0%	26,4%	36,4%	17,1%	24,6%
Közép-Európa	15,0%	2,4%	46,3%	56,5%	28,5%
Délkelet-Európa	4,5%	1,4%	3,6%	26,0%	7,7%

MTA KRT

Khi-négyzet próba: 719,2; Sig: 0,000; Cramer's V: 0,459. A táblázat az oszlopszázalékokat jeleníti meg.

Forrás: www.citypopulation.de; <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

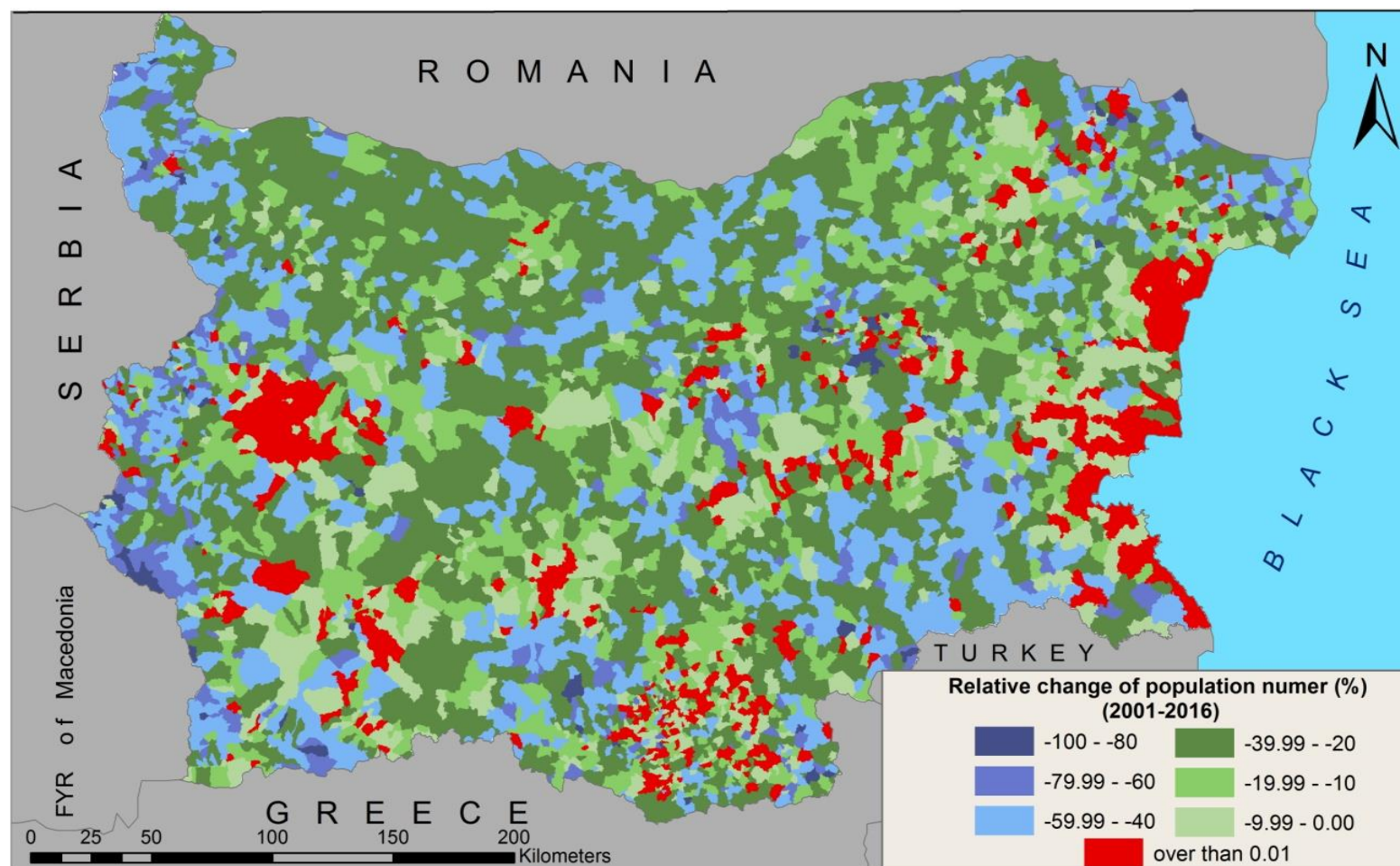

Mi a térségünk sajátossága?

- Egyszerre jelentkezik a négy szakasz
- A belföldi és külföldi migráció egyaránt érint
- Délkeletre kevesebb várost érint
- A szuburbanizáció alacsonyabb jövedelmen alapszik, mint Nyugat-Európában

NADTR
NADTR

NADEZHDA ILIEVA - BORIS KAZAKOV - ALEXANDRA RAVNACHKA

Bilateral exchange program of Bulgarian and Hungarian Academies of Sciences
(under the title „Depopulating areas in Bulgaria and Hungary”)

A másik oldal: depopuláció

MTA KRTK Regionális Kutat

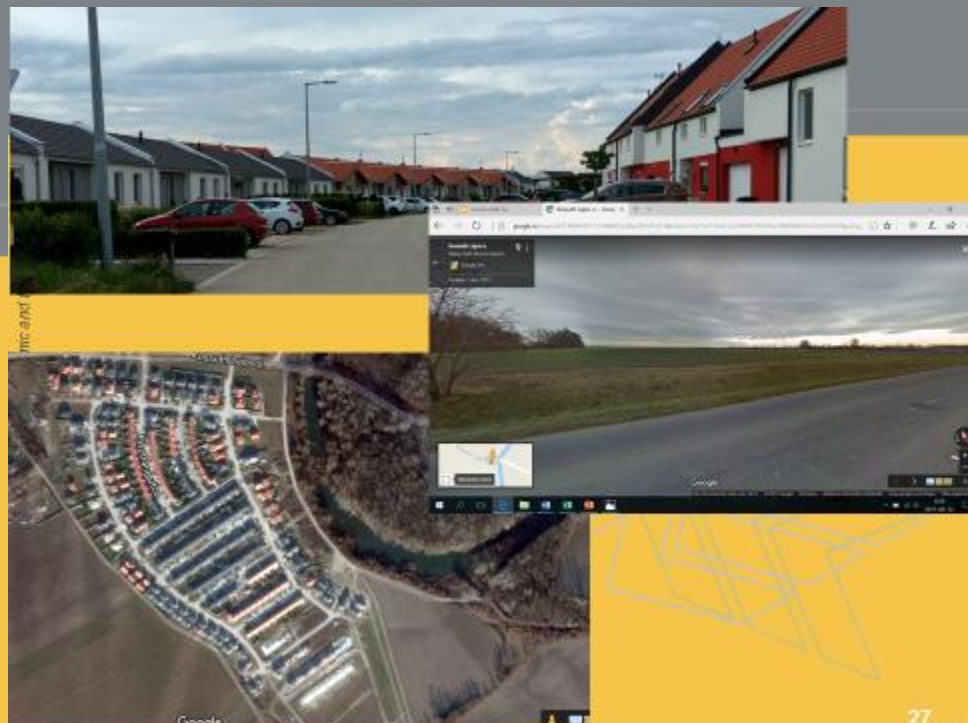
This work was supported by the bilateral exchange program of Bulgarian and Hungarian Academies of Sciences (under the title „Depopulating areas in Bulgaria and Hungary”).

Következtetés: országtypusok

- Városi népességüket ismét növelő országok – elsősorban a migráció hatására
- Közép-Európa országai, amelyek urbanizációs jellemzőiket tekintve a szuburbanizáció, illetve a „relatív dekoncentráció” időszakát élik.
- A szegény vidéki térségekből a városokba irányuló belső migráció alakította a részben Kelet-Európára, részben a Balkánra jellemző csoportot, ahol az urbanizációra a „valódi koncentráció” jellemző.
- Urbanizációs szempontból depressziós országok

Köszönöm a figyelmet!

hardit@rkk.hu